

РОЗДІЛ 18

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.19322146>

УДК 378.09:792.03'06-043.86

Оксана ФЕДОРКІВ,

*кандидатка мистецтвознавства,
доцентка кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Навчально-наукового інституту мистецтв
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника*
<https://orcid.org/0000-0003-4762-6564>
(Івано-Франківськ, Україна)
oksana.fedorkiv@cnu.edu.ua

Надія КУКУРУЗА,

*кандидатка мистецтвознавства
завідувачка кафедри сценічного мистецтва і хореографії,
доцент, доцентка кафедри сценічного мистецтва і хореографії
Навчально-наукового інституту мистецтв
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника*
<https://orcid.org/0000-0002-3930-9422>
(Івано-Франківськ, Україна)
nadiia.kukuruza@cnu.edu.ua

Oksana FEDORKIV,

*PhD in Art Studies, Associate Professor
at the Department of Stage Art and Choreography
of the Educational and Scientific Institute of Arts,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University*
<https://orcid.org/0000-0003-4762-6564>
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
oksana.fedorkiv@cnu.edu.ua

Nadiia KUKURUZA,

*PhD in Art Studies, Associate Professor,
Merited Worker of Culture of Ukraine;
Head of the Department of Stage Art and Choreography,
Educational and Scientific Institute of Arts,
Vasyl Stefanyk Carpathian National University*
<https://orcid.org/0000-0002-3930-9422>
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
nadiia.kukuruza@cnu.edu.ua

ГЕНЕЗА ТА СУЧАСНИЙ СТАН ТЕАТРАЛЬНОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ІНСТИТУТІ МИСТЕЦТВ

***Анотація.** В розділі розглянуто генезу, становлення, розвиток та сучасний стан кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника як унікального освітнього і творчого осередку Прикарпаття, що визначає стратегічний напрям формування фахового театрального середовища. Проаналізовано історичні передумови – від галицьких театральних починань XIX сторіччя до модерних пошуків XX сторіччя, які зумовили необхідність*

появи системної академічної театральної освіти в регіоні у 2002 році, коли була відкрита спеціальність «Театральне мистецтво». Обґрунтовано ключову роль фундаторів кафедри – професора Анатолія Грицана та народної артистки України Христини Фіцалович, чий внесок став вирішальним у розробці концептуальної моделі професійної театральної освіти Прикарпаття. Виявлено, що синергія їхньої діяльності, яка поєднала управлінський досвід, філософію виховання творчої особистості (А. Грицан) та високу виконавську майстерність, педагогічну емпатію (Х. Фіцалович), сприяла формуванню підвалин унікальної прикарпатської акторської школи. Наголошено на важливості комплексного наукового осмислення процесу становлення кафедри, що інтегрує регіональні традиції у загальноукраїнський мистецький дискурс. Методологія дослідження базується на комплексі інституційно-історичних, освітньо-культурологічних, біографічних та емпіричних методів, що дозволяє простежити еволюцію, методологічну рецепцію та взаємодію кафедри з соціокультурним простором, відображаючи якісну трансформацію сценічного мистецтва на початку XXI сторіччя. Описано провідні напрями освітньої, творчої й наукової діяльності, де педагогічний простір створюється шляхом синтезу особистісного досвіду та наукової експертизи численних знаних митців Прикарпаття (В. Нестеренко, М. Кривень, Н. Грицан, Г. Бабинська, М. Ігнатюк та ін.). Фахова підготовка здійснюється через систему творчих майстерень. Зокрема, охарактеризовано майстерню професора А. Грицана як осередок формування цінностей духовного й національного театру, а творчу майстерню Ростислава Держипільського як важливу ланку між освітнім процесом і професійним театром, що використовує синтез традиційної школи й постдраматичних форм. Доведено високу якість підготовки через школу сценічного слова (Н. Грицан, М. Ігнатюк, Н. Кукуруза, В. Прокоп'як), яка формує внутрішню культуру слова й уміння мислити звуком. Систематизовано досягнення студентів, які є багаторазовими лауреатами Всеукраїнських конкурсів імені Лесі Українки, Тараса Шевченка та Оксани Затварської. Виявлено, що випускники кафедри становлять помітну професійну спільноту, частина з яких має звання Народного та Заслуженого артиста України (І. Курилюк, Я. Мосійчук, Г. Баранкевич, О. Пасічняк, І. Бліндар) та активно працює у національному кінематографі (Р. Луцький, І. Бліндар, Н. Левченко). Підкреслено роль кафедри у започаткуванні Всеукраїнського конкурсу молодих акторів імені Оксани Затварської. Наголошено на системному характері наукової діяльності, що охоплює видання монографій і посібників та організацію наукових конференцій. Обґрунтовано важливість неформального навчання, майстер-класів та активної міжнародної співпраці для формування фахівця XXI сторіччя, здатного до міждисциплінарного підходу та адаптивності. Таким чином, визначено, що кафедра сценічного мистецтва сприяє збереженню й модернізації української театральної традиції в умовах динамічних соціокультурних трансформацій.

Ключові слова: театральна освіта, сценічне мистецтво, акторська школа Прикарпаття, творча майстерня, сценічна мова, педагогічні методики, театральна традиція, професійна підготовка актора

GENESIS AND CURRENT STATE OF THEATRE EDUCATION AT THE EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF ARTS

Abstract. The genesis, formation, development, and current state of the Department of Stage Art and Choreography at the Educational and Scientific Institute of Arts of Vasyl Stefanyk Carpathian National University are examined as a unique educational and creative center in Prykarpattia that determines the strategic direction of professional theatrical training in the region. The study analyzes the sociocultural, historical, and intellectual factors that led to the establishment of systematic academic theatre education in 2002, when the specialty Theatre Art was introduced. The foundational role of the department's founders – Professor Anatoliy Hrytsan and People's Artist of Ukraine Professor Khrystyna Fitsalovych – is substantiated, emphasizing their decisive contribution to the conceptual development of professional theatre education in Prykarpattia. It is demonstrated that the synergy of their pedagogical philosophies, which combined managerial expertise, a humanistic vision of actor education, and mastery of stage performance, laid the foundation for a distinctive regional acting school. The text underscores the importance of a compre-

hensive scholarly approach to studying the department's formation, integrating regional artistic traditions into the broader Ukrainian cultural discourse. The research methodology combines institutional-historical, educational-cultural, biographical, and empirical approaches, allowing the tracing of the department's evolution and interaction with the sociocultural environment. The principal directions of educational, creative, and research activities are outlined, emphasizing how the pedagogical environment is shaped through the synthesis of personal artistic experience and professional scholarly competence among faculty members. Professional training is conducted through a system of creative workshops. Professor Hrytsan's workshop functions as a center for cultivating values of spiritual and national theatre, while that of Rostyslav Derzhypilskyi serves as an important bridge between the educational process and professional theatre practice, synthesizing classical methodologies with postdramatic forms. The high quality of actor training is evidenced by the school of stage speech (N. Kukuruza, N. Hrytsan, M. Ihnatiuk, V. Prokopiak), which develops an internal culture of the spoken word and the ability to embody meaning through sound and expression. The achievements of graduates are systematized, demonstrating the formation of a dynamic professional community whose members hold the honorary titles of People's and Honored Artists of Ukraine (I. Kurylyuk, O. Pasichniak, I. Blindar) and actively contribute to contemporary Ukrainian theatre and cinematography (R. Lutskyi, I. Blindar, N. Levchenko). The department's pivotal role in founding the All-Ukrainian Competition for Young Actors named after Oksana Zavarvaska is highlighted. The systemic nature of its scholarly activity is noted, encompassing the publication of monographs and teaching manuals, as well as the organization of national and international conferences. The significance of non-formal education, creative workshops, and international collaboration (including festivals in Moldova and Bulgaria) in developing a 21st-century specialist capable of interdisciplinary thinking and adaptability is substantiated. Thus, the Department of Stage Art is shown to make a substantial contribution to preserving and modernizing Ukrainian theatrical traditions amid ongoing sociocultural transformations.

Keywords: theatre education, stage art, Prykarpattia acting school, creative workshop, stage speech training, pedagogical methodologies, theatrical tradition, professional actor training.

Вступ. Український театр завжди займав виняткове місце в культурно-мистецькому житті нації як інституція, що формує національну ідентичність, суспільний дискурс і духовний простір. Його роль у розвитку культурних традицій та збереженні історичної пам'яті краю є незаперечною, адже театр не лише відображає соціальні реалії, а й активно впливає на формування колективної свідомості.

Тривалий культурний і мистецький процес, який виник під впливом багатьох історичних передумов – від галицьких театральних починань XIX сторіччя до модерних театральних пошуків XX сторіччя, – став підґрунтям для появи системної академічної театральної освіти на Прикарпатті. У 2002 році в Інституті мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника було відкрито спеціальність «Театральне мистецтво», а згодом постала кафедра сценічного мистецтва і хореографії. Завдяки синергії її фундаторів – професора Анатолія Васильовича Грицана і народної артистки України Христини Павлівни Фіцалович, кафедра згуртувала в єдиний колектив високопрофесійних і талановитих митців, які сформували підвалини унікальної прикарпатської акторської школи й перетворили кафедру на провідний осередок театральної академічної освіти в краї.

У цьому розділі висвітлюється багатогранність процесу становлення кафедри, виняткова роль творчих персоналій, представників професійної театральної когорт митців, формування мистецько-педагогічних напрямів, брендів, окреслюється важлива роль кафедри у розвитку наукової й виконавської діяльності, збереженні й формуванні національних театральних традицій та розвитку художньо-педагогічної спадщини українського театру XXI століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження в галузі театрознавства в Україні підкреслюють значення театру як культурного інституту, що виконує важливу освітню та виховну функцію. Як зазначає Ганна Веселовська, «...український театр завжди був місцем виховання еліт, що свідчить про глибоку інтеграцію театрального мистецтва у національну культурну парадигму»¹. Ця ідея є ключовою для розуміння формування театральної освіти загалом і становлення кафедри сценічного мистецтва зокрема.

Історіографічний підхід Олександр Клековкіна наголошує на важливості дослідження етапів розвитку театрального мистецтва і методів аналізу театральних шкіл в Україні, що дозволяє репрезентувати кафедру як частину цілісної національної театральної системи².

У контексті акторської майстерності неперевершеним залишається дослідження Ольги Красильникової³.

Аналіз матеріалів Всеукраїнської наукової конференції «Сценічне мистецтво: домінуючі проблеми» (2021) дозволяє виокремити тенденції інновацій у театральній освіті, зокрема впровадження новітніх технологій і методів акторського тренінгу, що відповідають сучасним потребам інтелектуального і творчого розвитку молоді⁴.

Колективні дослідження українських театрознавців висвітлюють педагогічні практики, які знаходять застосування в театрах і навчальних закладах України, акцентуючи на інтеграції класичних методик із сучасними освітніми технологіями⁵.

У процесі модернізації театральної освіти великого значення набувають інноваційні технології, про які говорить Катерина Юдова-Романова: «Використання цифрових технологій, інтерактивних методів і міждисциплінарного підходу повертає театру статус сучасного мистецького середовища, здатного до постійних трансформацій»⁶.

У міжнародному театрознавчому просторі важливими є дослідження Крістен Шеферд-Барр, яка висвітлює модерністські театральні експерименти як базис для сучасної акторської освіти⁷, а також Еріки Фішер-Ліхте, що аналізує перформативність як трансформативну силу мистецтва, важливу для сучасних педагогічних методик⁸.

Отже, науковий дискурс у сфері театральної освіти формує основи для кращого розуміння становлення кафедри сценічного мистецтва, інтегруючи традиції

¹ Театр як виховання еліт і простір для дискусії: розмова з Ганною Веселовською. *Український тиждень*. 2025. 20 лютого. URL: <https://tyzhden.ua/teatr-yak-vykhovannia-elit-i-prostir-dlia-diskusii-rozmova-z-hannoy-veselovskoy/>.

² Клековкін О. Ю. Історіографія театру: Напрями. Школи. Методи. Постаті : навчальний посібник. Київ : КНУТКиТ ім. І. К. Карпенка-Карого, 2017. 800 с.

³ Красильникова О. В. Історія українського театру XX сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 2009. С. 47.

⁴ Сценічне мистецтво: домінуючі проблеми : матеріали Всеукр. конф. (Київ, 2021). Київ, 2021. 320 с.

⁵ Нариси з історії театрального мистецтва України XX століття / Ін-т проблем сучасного мистецтва АМУ ; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.

⁶ Юдова-Романова К. В. Технічні засоби оформлення сценічного простору : навч. посіб. Київ : Вид. центр КНУКиМ, 2017. С. 103..

⁷ Shepherd-Barr K. Modernism and Theatrical Performance. *Modernist Cultures*. 2005. Vol. 1 (1). P. 59–68.

⁸ Fischer-Lichte E. *The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics*. London ; New York : Routledge, 2008. 240 p.

національної театральної школи з передовими педагогічними й методологічними здобутками сучасності. Цей широкий контекст є ключовим для адекватного осмислення історії, методології та перспектив розвитку кафедри як важливого складника мистецької освіти в Україні на початку XXI сторіччя.

Мета і завдання дослідження. Мета цієї розвідки полягає у комплексному науковому осмисленні процесу становлення, розвитку та функціонування кафедри сценічного мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника як унікального освітнього і творчого осередку, що визначає стратегічний напрям формування фахового театального середовища Прикарпаття, інтегрує регіональні традиції у загальноукраїнський мистецький дискурс та сприяє розвитку сучасної акторської школи.

Завдання дослідження:

- виявити соціокультурні, історичні та інтелектуальні чинники, які спричинили відкриття кафедри сценічного мистецтва у структурі Інституту мистецтв, окреслити її місце в освітній та мистецькій системі краю;

- проаналізувати внесок засновників – професора Анатолія Васильовича Грицана й народної артистки України Христини Павлівни Фіцалович – у розробку та впровадження концептуальної моделі професійної театральної освіти Прикарпаття;

- простежити еволюцію, методологічну рецепцію, взаємодію кафедри з соціокультурним простором Прикарпаття й України;

- описати провідні напрями освітньої, творчої й наукової діяльності кафедри, педагогічні інновації й практики, що сприяють формуванню сучасного актора, з урахуванням національного культурного контексту та європейських тенденцій театральної освіти;

- систематизувати досягнення, знакові постановки, творчі колективи (бренди кафедри) і здобутки випускників кафедри, які репрезентують український професійний театр і кіномистецтво у вітчизняному та міжнародному просторі;

- визначити актуальні виклики й перспективи дальшого розвитку театральної освіти кафедри сценічного мистецтва і хореографії в системі вищої мистецької освіти України, її роль у збереженні й модернізації української театральної традиції.

Методологія дослідження. Методологічна стратегія дослідження базується на комплексі інституційно-історичних, освітньо-культурологічних і міждисциплінарних методів, які дозволяють цілісно розглянути процес становлення й розвитку кафедри сценічного мистецтва і хореографії у структурі сучасної мистецької освіти України. Методи дослідження включають *історико-інституційний аналіз*, що дозволяє реконструювати процеси створення, формування і трансформації кафедри у складі Інституту мистецтв. *Освітньо-культурологічний метод* охоплює аналіз педагогічних моделей, академічних програм, специфіку формування акторської школи, а також вплив регіональних, національних і європейських тенденцій на освітній процес й соціалізацію майбутніх акторів. *Соціокультурний аналіз* виявляє місце кафедри на мистецькій мапі Прикарпаття, зв'язки з театральними осередками й культурним середовищем. *Біографічний метод* зосереджується на вивченні ключових персоналій та їх внеску в розвиток акторської школи, концептуалізацію освіти й формування академічних цінностей. *Емпіричні методи* включають аналіз офіційних документів, програм, звітів, навчально-методичних матеріалів; анкетування й інтерв'ю зі співробітниками кафедри, партнерськими інституціями та випускниками. *Порівняльно-аналітичний метод* використовуємо для зіставлення досвіду становлення кафедри з

аналогічними процесами в інших вищих мистецьких закладах України, що дозволяє визначити зони росту й особливості представленої моделі театральної освіти.

Комбінування зазначених методів дозволяє отримати багатовимірний, науково-освітній аналіз, який відповідає актуальним тенденціям сучасної гуманітаристики – поєднує історичну реконструкцію, культурологічну експертизу, біографічний та емпіричний ресурси, необхідні для дослідження як освітньої інституції, так і комплексного феномену театральної професіоналізації у регіоні.

Виклад основного матеріалу.

Початок ХХІ сторіччя позначився якісною трансформацією сценічного мистецтва, що безпосередньо вплинуло на стратегії розвитку театральної освіти в Україні. «Театральна практика початку ХХІ ст. і потреби динамічного театрального процесу диктують зміни й трансформації у галузі сценічної освіти»⁹.

Зміни в інституційній структурі мистецької освіти Івано-Франківщини у 2000-х роках відображали не лише історичну логіку розвитку університету, а й відповіли на запит місцевих й українських театрів щодо підготовки нової генерації акторів – універсальних, відкритих до інноваційної практики, знайомих із європейськими й національними традиціями. Відтак наприкінці 2002 року як окрема освітня і творча одиниця Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету постала кафедра театрального мистецтва, театрального і хореографічного мистецтва, а з 2015 року – кафедра сценічного мистецтва і хореографії¹⁰.

Досліджуючи історію кафедри важливо відзначити питому вагу індивідуального чину двох яскравих постатей сучасної української культури – Анатолія Грицана та Христини Фіцалович – фундаторів кафедри. Заслужений працівник культури України, заслужений діяч мистецтв України, кандидат історичних наук, режисер, організатор міжнародних і всеукраїнських театральних фестивалів і свят, автор численних монографій і навчально-методичних посібників із театральної педагогіки та режисури, професор Анатолій Грицан поєднав управлінський досвід із глибокою філософією виховання творчої особистості з опорою на міждисциплінарний характер нової акторської школи, яка відкрила студентам шлях до академічної й мистецької свободи, заклала основи стабільної співпраці з провідними театрами України та поза межжя. Авторитет Грицана як педагога й організатора став запорукою виховання майбутніх акторів, режисерів, лідерів мистецької інтелігенції, здатних до творчого пошуку, критичного мислення й глибокої національної рефлексії. Як зазначає випускник кафедри, режисер Орест Пастух, беззаперечний авторитет і глибока відданість мистецтву А. В. Грицана сприяли формуванню унікальної педагогічної концепції кафедри, що поєднує класичні традиції театру з інноваційними методиками навчання: «Анатолій Грицан не лише згуртував науково-викладацький потенціал кафедри, а й став незмінним лідером, чию професійну харизму й управлінський талант відчували всі учасники освітнього процесу, що забезпечило стабільний розвиток і престиж інституції»¹¹.

⁹ Абрамович О., Чорна В. Теоретико-методологічні аспекти сучасної театральної педагогіки. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2023. Вип. 6 (2). С. 154.

¹⁰ Навчально-науковий інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2001–2021 рр.) : довідково-презентаційне видання / під заг. ред А. В. Грицана. Івано-Франківськ : Фоліант, 2021. 368 с.

¹¹ Інтерв'ю Ореста Пастуха авторам розділу, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.

«Універсализм багатогранної обдарованості Христини Фіцалович проявився в різноаспектному творчому і професійному бутті, активній громадянській позиції, багаторічній педагогічній праці»¹². Народна артистка України, солістка філармонії, володарка неймовірного лірико-драматичного сопрано, перша виконавиця ролі Роксолани (вистава «Роксолана» за п'єсою Л. Забашти, режисера В. Смоляка, ставилася понад 700 разів – прецедент небувалої досі популярності для театру), режисерка, професорка, перша завідувачка кафедри сценічного мистецтва, вона вміло поєднала високу акторську, виконавську майстерність, педагогічну емпатію й організаторський хист задля створення максимально продуктивного навчального середовища. Під її безпосереднім керівництвом кафедра здобула статус провідного освітнього осередку, де формувалася нова мистецька традиція та виховувалася творча еліта регіону. Внесок Христини Фіцалович в академічне і культурне життя відзначається активною участю у формуванні освітніх стандартів, методично-репертуарних праць, написанням оригінальних сценаріїв (36) літературно-музичних композицій, концертів, свят, драматичних постановок, виконавською і режисерською діяльністю.

Відповідаючи сучасним тенденціям в театральній педагогіці, яка спрямована на формування гуманістичної особистості через мистецтво, творчий й науково-викладацький колектив кафедри представлено знаними на Прикарпатті мистцями: народні артисти України В. М. Нестеренко, М. Я. Кривень, заслужений працівник культури України Н. В. Грицан, заслужена артистка України Г. В. Бабинська, заслужений діяч мистецтв України, доцент В. С. Грицак, доцентка М. М. Ігнатюк, заслужений працівник культури України, кандидат мистецтвознавства Н. В. Кукуруза, заслужений працівник культури України Р. С. Братковський, викладачі кафедри Л. П. Мулик-Коцовська, письменниця, кінодраматургиня М. Е. Вайно, О. Я. Добряк, В. В. Юрців, Л. І. Григорська-Олексієнко, заслужений артист України Ю. Ю. Литвинов, С. І. Білий, О. В. Пастух, А. В. Кирильчук, Д. М. Лека.

В різні періоди до викладання на кафедрі долучилися її випускники – кандидати мистецтвознавства В. Б. Прокоп'як, Т. Р. Осадчук, О. М. Карпаш; лауреат премії імені Віталія Смоляка в галузі театального мистецтва І. В. Прокоп'як; Т. А. Василюк, О. Ю. Кожушок, заслужені артистки України О. В. Пасічняк, Н. І. Левченко, а цьогогоріч О. В. Панас, А. А. Садоха-Дівончук, що свідчить про наступність творчих поколінь. Серед викладачів нового покоління, які продовжують і розвивають педагогічні традиції кафедри – кандидат мистецтвознавства О. П. Федорків, заслужений артист України П. В. Кільницький, О. В. Деркач. Професійно-практичну основу навчального процесу забезпечують провідні концертмейстери Д. О. Білієнко і В. П. Яковійчук, які відіграють важливу роль у формуванні музичної культури майбутнього актора.

Упродовж 2001–2018 років кафедра сценічного мистецтва і хореографії здійснювала підготовку фахівців за спеціальністю «Режисура естради та масових свят». Однією з ключових у професійній підготовці студентів-режисерів була дисципліна «Сценарна майстерність». Викладачі цієї дисципліни Р. С. Братковський і М. Е. Вайно забезпечили формування у здобувачів умінь зі створення драматургічної основи сценічних дійств, розвитку творчої уяви, логіки побудови конфлікту, композиційного

¹² Федорків О. Христина Фіцалович – символ театральної традиції Прикарпаття. *Крізь терни літ (світлій пам'яті народної артистки України Христини Фіцалович): пам'ятка користувачу* / уклад. Р. Шостак ; відп. за вип. Л. Бабій. Івано-Франківськ, 2023. С. 3.

мислення і художньої мови сценарію. Вони навчали студентів основ драматургії, структурування сценарію, принципів побудови художнього образу, разом з тим виховували відчуття художнього смаку, відповідальності за ідейно-естетичний зміст твору і розуміння ролі сценариста як співавтора театрального чи видовищного процесу.

У 2013 році було здійснено останній набір на спеціальність «Театральне мистецтво» з кваліфікацією «Режисер естради і масових свят». Цей етап пов'язується із завершенням активного періоду підготовки фахівців для культурно-мистецьких інституцій регіону, оскільки на той час кадрові потреби області у спеціалістах з відповідною профільною вищою освітою були в основному задоволені. Водночас отриманий практичний досвід підготовки режисерів став важливою методологічною основою для подальшого розвитку кафедри, зокрема у формуванні освітніх програм, орієнтованих на інтеграцію режисерської, акторської та організаційно-культурної складових у професійну підготовку сучасного театрального фахівця.

В площині підготовки майбутніх режисерів особливе значення мав досвід співпраці з Володимиром Нестеренком – режисером, народним артистом України, керівником Театру фольклору, народних свят і видовищ. Під його керівництвом студенти активно долучалися до масштабних театралізованих дійств міста та області, присвячених до державних і календарно-обрядових свят, що забезпечувало набуття ними практичних компетентностей у сфері сценічної організації, побудови композиції та художнього оформлення масових заходів. Теоретичним підсумком творчої діяльності митця стала праця «Тридцять сім сходинок до Парнасу», у якій узагальнено режисерський досвід і методику створення різножанрових постановок. Як зазначає автор, «різні види мистецтв, які режисер залучає до своєї роботи, набувають нових можливостей виразності – вони активно беруть участь у створенні нового образно-художнього змісту. Саме в незвичайному характері синтетичності й закладена одна з особливостей режисури масового театралізованого видовища, котра допомагає розкриттю задуму режисера»¹³.

Серед найпомітніших постановок, здійснених зі студентами-режисерами, варто відзначити театралізоване дійство «Великі Діонісії», у створенні якого застосовано міждисциплінарний підхід: до розробки сценічних костюмів долучилися студенти кафедри дизайну і теорії мистецтва під керівництвом старшої викладачки С. Повшик. Така співпраця сприяла формуванню інтегративного творчого середовища, де поєднувалися режисерське, акторське та візуально-пластичне мислення майбутніх фахівців сценічного мистецтва.

Важливу роль в підготовці майбутніх режисерів відігравала діяльність Лідії Петрівни Мулик-Коцовської. Викладання дисципліни «Режисура естради і масових свят» вона успішно поєднувала з роботою на посаді заступниці директора Інституту мистецтв з навчально-виховної роботи і міжнародної співпраці. Її методика передбачала міждисциплінарну взаємодію студентів різних спеціальностей, що забезпечувало практичне опанування режисерських, сценічних і організаційних навичок у процесі підготовки та реалізації театралізованих дійств на університетському, міському й регіональному рівнях. За свідченням Л. Мулик-Коцовської, підтримка профе-

¹³ Нестеренко В. Тридцять сім сходинок до Парнасу. Перша книга трилогії «Люди... Митці... Долі...»: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. С. 67.

сора Анатолія Грицана була визначальною для формування творчих студентських колективів і систематичної участі інститутської спільноти в культурному житті громади¹⁴. Спільно зі студентами було здійснено низку різножанрових постановок, серед яких естрадне ревю «Країна чудес», мюзикл «Ізоolda Білорука», хореографічне театралізоване видовище «Секрети успіху», концерт-реквієм пам'яті Героїв «Небесної сотні», «Великі Андріївські вечорниці», різдвяна містерія «Христос народився! Славте Його!», хореографічно-естрадне видовище «Дарунки з неба», естрадне шоу «Абітурієнтський бум: що? де? коли?» й інші мистецькі події університету. Участь студентів у реалізації цих проєктів формувала такі професійні вміння як побудова цілісного режисерського задуму, організація сценічної дії, робота у творчій команді, що забезпечувало сталість практико-орієнтованої складової освітнього процесу.

Внесок кожного з викладачів кафедри проявлявся не лише в їхній професійній майстерності, але й у формуванні унікального педагогічного простору, де відбувався синтез особистісного досвіду та наукової експертизи. Як підкреслює Орест Пастух, багатство індивідуальних рис і неповторність методів викладання виходили далеко за межі звичайного навчального процесу, перетворюючи кафедру на справжню «творчу майстерню», де педагог не просто викладав предмет, а був ідейним лідером, навколо якого гуртувався курс і зароджувалися нові мистецькі пошуки. Цей унікальний потенціал педагогів перетворював навчання у співтворчість, що й сьогодні залишається важливою ознакою кафедри¹⁵.

Постановча діяльність кафедри є важливою компонентою фахової підготовки й перебуває в діалозі з широким театральним континуумом, забезпечує сталий позитивний резонанс знакових мистецьких подій за межами академічної площини. Система творчих показів, курсових і дипломних вистав структурована за принципом майстерень, що дозволяє детально простежити вплив окремих керівників на формування сценічного портфоліо кафедри.

Художнє керівництво першим набором студентів-акторів новоствореної кафедри здійснив Василь Васильович Юрців (роки роботи на кафедрі 2002–2016). Його педагогічна концепція була спрямована на формування універсального актора, здатного до органічного існування на сцені в різних стилістичних і жанрових умовах. У центрі його методики перебувала традиція психологічного театру (школа переживання та проживання ролі), доповнена елементами біомеханіки та психофізичного тренінгу, що розвивали точність дії, тілесну свободу та ефективну партнерську взаємодію. На основі багаторічної виконавської й педагогічної практики В. Юрців розробив авторські тренінгові комплекси, які стали невід'ємним складником кожного заняття і забезпечили системність становлення індивідуального акторського інструменту¹⁶. Курсові вистави Майстра: Ніл Саймон «Жінки Джейка», Едвард Олбі «Що трапилось у зоопарку», Едни Мазія «Ігри на задньому дворі», Неда Неждана «Той, що відчиняє двері», Миро Гавран «Все про жінок».

¹⁴ Інтерв'ю Л. Мулик-Коцовської авторам розділу, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.

¹⁵ Інтерв'ю Ореста Пастуха авторам розділу, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.

¹⁶ Інтерв'ю Вікторії Юрців авторам розділу, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.

Випускники всіх трьох його курсів стали частиною професійних театрів України, працюють у сфері кіно й займаються викладацькою діяльністю. Серед них – Тарас Богданович Бенюк, який у 2015 році очолив акторський курс на кафедрі й ініціював за підтримки муніципалітету створення театрального колективу «Новий театр», ядро якого становили саме його вихованці.

Нині цей колектив працює в місті як «Івано-Франківський театр драми і комедії», а його поява стала природним продовженням спільної роботи викладача й випускників, які перенесли свій досвід і навички з навчальної майстерні у професійне театральне середовище.

Потужне репертуарне ядро кафедри було створене у творчій майстерні професора А. В. Грицана. Постановки класичних і модерних творів, як-от «Безталанна» І. К. Карпенка-Карого, «Закон» В. Винниченка, «Мина Мазайло» М. Куліша, мюзикл «У королівстві рожевих кішок» що була створена на основі п'єси Надії Dzygy (Надії Сердюк) «33 рожеві кішки, або Королівство рожевих кішок» й стала результатом узгодженої роботи великого міждисциплінарного колективу. Педагог з акторської майстерності Ігор Прокоп'як забезпечив формування сценічної органіки та ансамблевої взаємодії; концертмейстер кафедри Денис Білієнко створив авторську музику і аранжування, здійснив студійний запис фонограм; за вокальну підготовку відповідала доцентка Оксана Федорків; за хореографічну – Іванна Асенич, художнє оформлення костюмів – доцентка Ганна Макогін; грим – доцентка Віра Прокоп'як, організаційно-постановочне забезпечення – Владислав Гродзіцький. Зазначимо, що успішній реалізації театральних вистав майстерні А. В. Грицана сприяла співтворчість з доценткою кафедри дизайну Ганною Макогін – авторкою ескізів костюмів до вистав. Студенти спеціальності «Дизайн костюму» брали безпосередню участь у створенні художнього оформлення вистав. Відтак, курсові постановки кафедри реалізовувалися виключно силами Навчально-наукового інституту мистецтв. Така співпраця сприяла інтеграції навчальних дисциплін, забезпечуючи комплексне формування сценічного простору й розуміння театрального мистецтва як синтетичного явища. Вибудовувалась модель синтетичного театрального виробництва в умовах навчального процесу: студенти опанували механізми колективної творчості, комплексної сценічної дії та багатокomпонентної ролі актора-співака-перформера.

Майстерня А. В. Грицана стала осередком формування прикарпатської акторської школи, де студенти опановували не лише технічні аспекти акторської майстерності, а й цінності духовного, національного й етичного театру. Зазначимо, що в тандемі з А. В. Грицаном працював педагог з акторської майстерності Ігор Васильович Прокоп'як. Співпраця цих двох викладачів забезпечувала цілісність навчального процесу. І. В. Прокоп'як координував репетиційний процес, дбав про логіку переходу від тренінгу до сценічного втілення, часто забезпечував постановочну й технічну частини вистави. Це створювало умови наближені до реального театрального виробництва. Як художній керівник курсу І. Прокоп'як здійснив постановки таких курсових вистав: «Четверта стіна» за п'єсою Алекс Вуд, «Житейське море» та інші. Його педагогічний підхід сприяв вихованню виконавців з розвиненим почуттям партнерства, професійною дисципліною, здатністю до усвідомленого сценічного вибору та внутрішньої органічності. Сьогодні І. В. Прокоп'як проходить службу в лавах Збройних Сил України.

Особливе місце в історії кафедри сценічного мистецтва і хореографії посідає творча майстерня народного артиста України, лавреата Національної премії України

імені Тараса Шевченка Ростислава Держипільського, яка стала важливою ланкою між освітнім процесом і професійним театром, а його дипломна вистава «Солодка Даруся» за М. Матіос започаткувала період розвитку новітньої історії театру. Саме навколо цієї майстерні сформувалася нова генерація акторів сучасного Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, що визначила його художній стиль.

Ростислав Держипільський, який уже втретє очолює акторський курс кафедри, реалізує педагогічну концепцію, засновану на колективній творчості, партнерстві викладача й студента та дії як способі мислення. Його методика передбачає інтеграцію психологічного аналізу ролі, тілесної дії, вокальної виразності та елементів сценічної імпровізації. Харизматичний і багатогранно обдарований режисер, Р. Л. Держипільський, вирізняється прагненням до синтезу традиційної школи і постдраматичних форм театру, зокрема використанням елементів гротеску, символічної дії, сценічної метафори й ритмізованої мови тіла. Поєднання академічних принципів акторської підготовки з практикою репертуарного театру забезпечує студентам можливість безпосередньої участі у творчих процесах, сценічних експериментах та постановках професійного рівня. Студенти залучені до основного складу в таких репертуарних виставах театру, як «Котигорошко», «Біла тінь», «Медея». Впродовж 2024–2025 років курс двічі брав участь в програмі міжнародного Шекспірівського фестивалю – в Івано-Франківську, 2024 і в Кишиневі (Молдова), 2025 з показом вистави за творами Вільяма Шекспіра «Date with William».

За роки роботи власну пізнавану педагогічну манеру вибудував О. Я. Добряк. У його творчій майстерні відбувається жива передача акторського досвіду з особливою увагою до сценічної природи студента. Вимогливість Майстра в поєднанні з делікатністю допомагають студентів «розкритися» на сцені. Практична робота тут є простором пошуку власного голосу і способу бути на сцені. Постановки майстерні, серед яких «Блез» К. Маньє; «Безталанна» І. Карпенка-Карого, «Дуже проста історія» М. Ладос, «Неспокійний дух» Н. Кауарда, «Тектоніка почуттів» Е.-Е. Шмідта, «Обережно – жінки», «Хартія сліпих» А. Курейчика, «Фру-Фру» П. Спампонаті, «Naftaline» за М. Старицьким, «Сага одного дня» О. Добряка стали для студентів важливими сходами у формуванні здатності працювати у партнерстві, відчувати ритм сцени, відповідати на дію «тут і тепер». Завдяки послідовності роботи майстра студенти виходять із майстерні професійно впевненими та внутрішньо зібраними, готовими до ширшого театрального діалогу.

Майстер добре знайомий своїми виставами в комедійному жанрі, серед яких «Забобони, але я в них не вірю» за п'єсою Пепіно де Філіпо, «Коza фон бітте Дереза» (авторський парафраз відомої української народної казки), joke-buffonade «The Decameron» Джованні Боккаччо. Жанр комедії дає змогу студентам засвоїти техніки поєднання зовнішньої і внутрішньої характерності персонажа, коли зовнішня стає основою для внутрішнього життя в образі. Окрім того, в його майстерні відбувається підготовка щорічних театральних «капусників», які демонструють короткі форми сценічної майстерності, що часто межують з імпровізацією. Ці невеликі імпрези зазвичай пов'язані зі святкуванням Міжнародного дня театру.

Викладацька діяльність Володимира Семеновича Грицака, який очолював курс акторської майстерності на кафедрі, проводив викладання різних навчальних дисциплін, вирізнялася послідовним поєднанням класичних театральних принципів з індивідуальною роботою зі студентом. У центрі його методики була інтелектуальна

робота над текстом як основою сценічної дії: аналіз структури конфлікту, логіки та внутрішньої мотивації персонажа, опанування підтексту і драматургічних завдань. Такий підхід формував актора не лише як виконавця ролі, а як мислячого співтворця художнього образу, здатного усвідомлювати концепцію постановки та відповідальність мистецького висловлювання. У педагогічній практиці Грицака процес оволодіння технікою розглядався як шлях до глибшої внутрішньої правди та духовної зрілості – від простої сценічної дії до осмисленого мистецького жесту. Завершенням його викладацької праці на кафедрі стала постановка дипломної вистави «Дім божевільних» за Е. Скарпетто (2023), своєрідний підсумок його творчого й педагогічного шляху.

Т. А. Василюк є випускником кафедри сценічного мистецтва, і саме в її освітньо-професійному середовищі сформувалися його перші режисерські принципи й естетичні орієнтири. Його режисерська діяльність позначена постановками «Моральність пані Дульської» Г. Запольської, «Добра людина?» за Б. Брехтом, «Дім божевільних» за Е. Скарпетто та ін., у яких послідовно поєднано глибокий психологізм акторського існування з експресивною сценічною пластикою й актуалізованим прочитанням класичних драматургічних моделей. Характерною рисою його методу є взаємодія з актором як партнером у створенні сценічної реальності, орієнтація на внутрішню дію та особистісну присутність. Власний режисерський почерк Василюка формується поступово, від вистави до вистави, що дозволяє спостерігати за його професійним зростанням буквально «в полі зору» кафедри. Сьогодні він поєднує педагогічну діяльність з активною участю у публічному культурному житті: веде концерти, фестивалі, телепрограми, модерує дискусійні панелі, де завжди відзначають його високу професійність. Прикметно, що цьогоріч він став художнім керівником щойно відкритої на кафедрі програми підготовки за другим, магістерським рівнем.

Нещодавно з успіхом розпочала свою діяльність як художній керівник курсу випускниця кафедри, акторка Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, заслужена артистка України Олеся Пасічняк. Поєднання акторського і педагогічного досвіду допомагає спрямовувати студентів на пошук власної інтонації у просторі духовного й національного театру. У своїх постановках – «Ніч» за мотивами драматичної поеми Олександра Олеся та «Театр – храм, і має бути чистим» – О. В. Пасічняк демонструє синтетичне мислення режисера-педагога, де важливими є всі компоненти акторської гри, з увагою до невербальних способів передачі змісту. Особливого значення набуває ідея міждисциплінарності: сучасний фахівець працює «на межі кількох мистецьких галузей, активно долає кордони між класикою й новітніми технологіями, освоює мультимедіа, віртуальність, цифровий дизайн»¹⁷. Інтеграційна модель навчання в майстерні О. Пасічняк поєднує академічну підготовку студентів із їхньою участю у численних мистецьких ініціативах, театральних читаннях, регіональних фестивалях і культурних подіях області. Вона активно залучає студентів до творчих проєктів Івано-Франківщини, стимулюючи їхню соціальну мобільність, публічну комунікацію та професійне становлення через практику живого театру. Вистава «Ніч», як синтезований проєкт кафедри сценічного мистецтва і хореографії та кафедри музичної україністики та народно інстру-

¹⁷ Абрамович О., Чорна В. Теоретико-методологічні аспекти сучасної театральної педагогіки. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2023. Вип. 6 (2). С. 158.

ментального мистецтва (завідувачка кафедри – професорка, докторка мистецтвознавства В. Дутчак, музичний керівник – доцент. В. Князєв), стала учасницею фестивалю «Дні української культури в Болгарії» (м. Бургас, 2025).

Справжньою лабораторією, в якій людський голос розкриває свій потенціал як інструмент професії, першоеlement акторського існування, джерело енергії, через яке актор мислить, відчуває, є класи з дисципліни «Сценічна мова». Мистецтву художнього слова сьогодні навчають студентів заслужена працівниця культури України доцентка Надія Грицан, завідувачка кафедри, доцентка, кандидатка мистецтвознавства, заслужена працівниця культури України Надія Кукуруза, доцента, кандидатка мистецтвознавства Віра Прокоп'як. Разом з колишніми науково-педагогічними працівниками кафедри – доценткою, кандидаткою мистецтвознавства Тетяна Осадчук і доценткою Марією Ігнатюк вони створили цілісну школу сценічного слова, у якій поєднано традицію українського театру з сучасними методиками мовленнєвого тренінгу. Кожна з них має власну педагогічну концепцію, проте всіх об'єднує віра в слово як духовну субстанцію, що творить людину і визначає її професійну етику.

Бренд кафедри – Поетичний театр Надії Грицан. Це творча лабораторія, де розвивають мову як мистецтво духовного діалогу, що єднає людину з культурною пам'яттю, формує в студентів глибоке розуміння слова як морального вчинку на сцені. Інсценізації, сценарії та постановки вистав здійснені доценткою кафедри сценічного мистецтва і хореографії, заслуженою працівницею культури України, лавреаткою обласної премії імені В. Смольяка в галузі театрального мистецтва Н. В. Грицан.

Заснований 2002-го, він об'єднав акторів у колектив, де студенти мають можливість удосконалити професійну майстерність, зробити слово філігранним, стати співавтором нового твору – сценічної композиції чи поетичної вистави.

Поетичні та художньо-публіцистичні вистави за творами українських письменників-класиків і сучасних авторів: Лесі Українки «Я буду вічно жити!», «Від державності мови до державності нації», «Я іду по своїй землі...» за творами С. Пушика, «Маруся Чурай» за однойменною поемою Л. Костенко, «Відлуння гір» за творами Р. Іванчука і Н. Стефурак, «...Змагайся і шукай» за творчістю О. Теліги, композиція «Захистимо Українську Мову!», поетичні вистави за творами Т. Шевченка «Воскресну ради них, закованих людей німих!», «Доля: любити, терпіти, страждати...» стали справжніми подіями у культурно-мистецькому житті Прикарпаття, отримали високу оцінку мистецтвознавців, літераторів, науковців, знайшли широке відображення у національних засобах масової інформації. Серед останніх творчих робіт Н. Грицан – поетичні композиції «Добром живу»... за збіркою поезій заслуженої журналістки України Надії Семенкович «Колючі дощі літа», «Тепло твоїх долонь» (літургія кохання до 20-річчя Поетичного театру). На вшанування 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка Н. Грицан здійснила постановку художньо-поетичного дійства «Послужи ж, моя ти зброе, молодій іще силі..!» за участю творчих колективів і виконавців Навчально-наукового інституту мистецтв.

Поетичний театр – лауреат численних конкурсів-фестивалів (Всеукраїнського конкурсу читців імені Тараса Шевченка, фестивалю-конкурсу студентської творчості «Весняна хвиля», Міжнародного свята літератури і мистецтв «Лесині джерела», Міжнародного фестивалю мистецтв «Карпатський простір» 2016–2019 років та ін.), репрезентував сценічні постановки на престижних сценах України. Репертуар Поетичного театру свідчить про взаємодію і активне втручання в реалії життя, осмислення фактів і формування перспектив, театр, який співзвучний з ритмом

сучасного суспільства (вистави «Шевченко розбудив Майдан» за творами Т. Шевченка і поетів Революції Гідності, «Вовка, який осідлав бомбу» за однойменним твором Юрія Нікітінського, – яскраве цьому підтвердження¹⁸).

Вихованка професорки Надії Грицан, чиє творче становлення відбулося саме в Поетичному театрі, Віра Прокоп'як продовжує традицію сценічного слова, де інтонація, ритм і пауза стають засобами глибокого смислового впливу. Школа Поетичного театру сформувала її розуміння акторського мистецтва як простору духовної взаємодії, де слово є не лише матеріалом для вимови, а носієм внутрішнього сенсу. Цей досвід органічно трансформувався у власну педагогічну методику, побудовану на взаємодії зі студентами, вихованні в них гармонії думки, емоції та жести. Тонке відчуття психології слова, зосібно засноване на власному виконавському досвіді визначає її індивідуальну педагогічну манеру. Творчі роботи Віри Прокоп'як – поетичні композиції за творами українських авторів («Все не те, коли нема любові...», «О рідне слово...», «Світи наді мною, чорне сонце, світи», «Кохання в об'єктиві») – стали органічним поєднанням культури слова, глибини переживання й сценічної лаконічності. Її діяльність є прикладом послідовного збереження і водночас оновлення традицій сценічного мовлення на кафедрі.

Викладач сценічної мови Н. В. Кукуруза надає великої ваги техніці сценічного слова як основі українського літературного мовлення. Її уроки – це завжди діалог, у якому слово звучить природно, без риторичного пафосу, але з глибокою внутрішньою правдою. Вона навчає студентів не лише вимовляти, а мислити звуком, «чути слово в собі» – як утілення думки, почуття й характеру. Надія Кукуруза – авторка ідеї створення моновистави «Іра» про життя і творчість видатної оперної співачки Іри Маланюк (за участі випускниці кафедри, артистки розмовного жанру Івано-Франківської обласної філармонії імені Іри Маланюк, викладачки сценічної мови Ольги Кожушок), сценаристка і режисерка заходів: «Крок до Перемоги» (на підтримку ЗСУ), «Велич мистецької долі» (до 85-ї річниці від дня народження народної артистки України Христини Фіцалович, творчих вечорів народного вокального ансамблю «Росинка», «Я для України жив» (до 80-річного ювілею письменника Степана Пушика, «О рідне слово, хто без тебе я...» (до 95-річчя від дня народження Героя України, Почесного доктора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, поета і громадсько-політичного діяча Дмитра Павличка та ін. Майстер-класи зі сценічної мови, засновані на авторських методиках Надії Кукурузи, які вона проводить в рамках освітньої діяльності Національної спілки театральних діячів України, засвідчують її високий професійний рівень.

Педагогічна практика мисткині художнього слова М. М. Ігнатюк (роки праці 2004–2018) стала органічним продовженням її багаторічного сценічного буття і глибокого вкорінення в традиції театру Леся Курбаса. Мистецтвознавиця О. Федорків аналізує пріоритетні аспекти педагогічної діяльності М. Ігнатюк в площині театральної мовної практики: «Особливо показовим стає поєднання різних методичних прийомів із використанням під час проведення занять із дисципліни «Сценічна мова» інноваційних засобів навчання з демонстрацією авторських програм, представлених у формі відеофільмів «Поезія педагогіки», «Школа майстерності»,

¹⁸ *Поетичний театр*. Навчально-науковий інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2001–2021 рр. : довідково-презентаційне видання / під заг. ред. А. В. Грицана. Івано-Франківськ : Фоліант, 2021. С. 362–364.

«Свою Україну любіть» (за творами Кобзаря) та «Батурин» (за однойменною поемою О. Бабій)»¹⁹.

«Якнайповніше творчість М. М. Ігнатюк розкрилась в Авторській програмі на ОДТРК «Карпати» – літературному театрі «У Соборі слова». У створенні широкій палітри образів героїв радіовистав, Марія Ігнатюк тісно взаємодіяла зі своїми випускниками, серед яких художній керівник гумористичного театру «Кум» О. Новосад, актори М. Гусак, І. Захарчук, Є. Холодняк, Ю. Полек, М. Клюба, заслужена артистка України О. Пасічняк...»²⁰.

Структурована єдність всіх освітніх компонентів забезпечує студентам можливість осмислено й результативно реалізовувати навчальний матеріал у практичній діяльності. Високий рівень професійної підготовки студентів кафедри підтверджується численними перемогами у всеукраїнських та міжнародних конкурсах з акторської майстерності, художнього читання та театрального мистецтва. Найпомітніші здобутки останніх років – перемоги у XXVII Всеукраїнському конкурсі професійних читців імені Лесі Українки (м. Луцьк, 2024), де Яна Івасюк здобула II премію, а Роман Васильчук – III премію. У I Міжнародному фестивалі-конкурсі «Мистецькі промені України» Гран-прі в номінації «Театральний жанр» виборов Назарій Тимків. На Всеукраїнському конкурсі молодих акторів імені Івана Франка (м. Київ, 2024) Ольга Стрельбицька здобула I премію серед юніорів. У Всеукраїнському відкритому конкурсі читців імені Ніни Логвинової I премію отримала Анна Копчук-Кашецька. Високих результатів також досягли студенти на VII Всеукраїнському конкурсі молодих акторів імені Оксани Затварської (м. Івано-Франківськ, 2024): Владислав Гродзіцький – Гран-прі, Ольга Стрельбицька – приз симпатій журі та глядачів, Володимира Вірстюк – II премія, Романія Котула та Андріана Монастирська – III премії.

У XV Міжнародному онлайн-конкурсі «Україна єднає світ» (2024) Назарій Тимків став лауреатом I премії в номінації «Розмовний жанр, театри, автор-виконавець». У LXXI Міжнародному дистанційному фестивалі-конкурсі «Зіркова весна» (2023) Христина Цюпа отримала Гран-прі.

Випускниця кафедри Оксана Бачинська здобула II місце у XVII Всеукраїнському конкурсі виконавців художнього слова імені Лесі Українки, а Марія Качунок – III премію. У XXVIII Всеукраїнському відкритому конкурсі читців імені Тараса Шевченка лавреаткою III ступеня стала Андріана Монастирська, а у XXIV Всеукраїнському конкурсі професійних читців імені Лесі Українки (2020) – Ерік Никифорук отримав III премію.

Багаторазовими лауреатами різноманітних всеукраїнських конкурсів були студенти й випускники кафедри попередніх років: І. Ільницький, В. Москалик, Т. Осадчук, І. Прокоп'як, Л. Ступчук, О. Семенькова, А. Паньків – лауреати Всеукраїнського конкурсу читців імені Тараса Шевченка (м. Київ); Н. Бандурак, Г. Баранкевич, О. Пасічняк – переможці Всеукраїнського конкурсу читців імені Лесі Українки (м. Ялта, м. Новоград-Волинський); О. Довгас – лавреатка конкурсу професійних читців імені Івана Франка (м. Київ); Н. Бандурак, Т. Василюк, Ю. Вихованець, І. Гундяк, Я. Дем'яновська, О. Король, В. Москалик, І. Прокоп'як, М. Пугачов,

¹⁹ Федорків О. Марія Ігнатюк: Творча динаміка та акмеологічні константи діяльності. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Мистецтвознавство* : науковий збірник. Рівне : РДГУ, 2022. Вип. 42. С. 148.

²⁰ Там само. С. 149.

Л. Ступчук, І. Шлапак, О. Кожушок – переможці Відкритого конкурсу молодих акторів імені Оксани Затварської (м. Івано-Франківськ); І. Тимків – лауреат конкурсу молодих конферансьє на приз народного артиста України Івана Шепелєва; О. Сливка – переможниця Всеукраїнського конкурсу на краще виконання творів Олени Теліги «Щоб далі йти дорогою одною»; І. Бойчук, В. Когут, К. Тисяк, О. Довгас, Б. Романюк – лауреати Всеукраїнського конкурсу професійних читців імені Р. Черкашина (м. Харків); О. Панас, М. Гайдичук – лауреати Всеукраїнського конкурсу молодих акторів імені Івана Франка (м. Київ), що засвідчує високу якість підготовки й послідовність педагогічної методики, спрямованої на розвиток сценічної мови і художнього мислення молодого актора. Привертають увагу значні досягнення наших випускників і в національному кінематографі. Зокрібно, фільмографія Романа Луцького («Брати. Остання сповідь», «Століття Якова», «Сторожова Застава», «Тепер я буду любити тебе», «Віддана», «Відблиск», «Під вулканом» та ін.), Івана Бліндара (роль культового співака Кузьми Скрябіна у фільмі «Я, «Побєда», і Берлін», увійшов в топ-20 рейтингу найперспективніших нових кінозірок України, «Вартові Різдва» та ін.), Надії Левченко (головна роль в першому україномовному серіалі про життя лікарів «Черговий лікар»), Юрія Вихованця (серіал «Митець»).

Випускники кафедри сценічного мистецтва і хореографії становлять помітну професійну спільноту, чия творча діяльність отримала широке державне та суспільне визнання за їхній вагомий внесок у розвиток сучасного театру й кіномистецтва України. Звання «Народний артист України» мають Іван Курилюк, Ярослава Мосійчук, Ярослав Борута, Олександр Шиманський, Ольга Комановська. «Заслужений артист України» – Галина Баранкевич, Олеся Пасічняк, Надія Левченко, Тетяна Гірник, Євген Холодняк, Мирослава Поталайко-Гусак, Надія Довжинська та Надія Голинська, Іван Бліндар, Ігор Захарчук, Андрій Мельник. Їхній професійний доробок позначений участю у ключових репертуарних проєктах національного театру й підтверджує стійку присутність випускників кафедри у провідних процесах українського мистецького життя.

На пошану видатного таланту однієї з перших професійних актрис Прикарпаття, Оксани Затварської, 2011 року на кафедрі було започатковано Всеукраїнський конкурс молодих акторів імені Оксани Затварської, проведенням і організацією якого опікується родина Затварських, за підтримки Національної спілки театральних діячів України (голова НСТДУ – народний артист України Богдан Струтинський). Конкурс став важливою ланкою, яка поєднала навчальну, методичну і творчу траєкторії мистецької освіти. На сьогодні участь у конкурсі – це серйозне означення власних творчих координат молодих митців, адже конкурс відкриває талановитій молоді дорогу в професію. Конкурс проводиться раз на два роки й виконує важливу культурно-просвітницьку функцію, адже популяризує сценічне мистецтво, національну акторську школу й зміцнює репутацію університету як центру мистецької освіти й творчих інновацій.

Наукова діяльність кафедри сценічного мистецтва і хореографії є системною частиною її освітньо-творчої стратегії, що спрямована на розвиток дослідницької культури в галузі театрознавства. Вона охоплює організацію наукових гуртків, підготовку студентських наукових публікацій, участь викладачів у фахових форумах та реалізацію колективних науково-дослідних тем. Важливим напрямом діяльності є проведення наукових конференцій. Значущою подією стала Всеукраїнська наукова онлайн-конференція «Українське сценічне мистецтво: актуальність питань інтеграції

у світовий культурно-мистецький простір XXI сторіччя», присвячена до 20-річчя кафедри (14–15 листопада 2022 року) та включена до Переліку наукових конференцій МОН України, матеріали якої опубліковано у фахових збірниках²¹.

Поєднання теоретичного знання, методичної практики та мистецького досвіду зумовило активний розвиток видавничої діяльності кафедри, що стала важливим складником її науково-освітньої стратегії. З часу заснування вийшли друком праці професора А. В. Грицана: «Просвітня зоря Прикарпаття: нарис історії Товариства «Просвіта» на Прикарпатті між двома світовими війнами (1920-1939 рр.)» (2001), «Виховання режисера: психофізичний та інтелектуальний тренінг» (2005, 2010); доцентів Н. В. Грицан «Техніка сценічного мовлення» (2004, 2020), «Слово у поетичному театрі» (2008); доцента М. М. Ігнатюк «На кону вічності: монолог у мистецтві драматичної вистави» (2005), «Свічадо Зореслова» (2011), «Не забудьте пом'янути. Шевченкове слово у мистецтві читця» (2013); В. М. Нестеренко «Тридцять сім сходиночок до Парнасу» (2012); Н. В. Кукурузи «Майстерність ведучого» (2010), «Літературна композиція: від задуму до сценічного втілення» (2014). До 150-річчя театру «Руська Бесіда» перевидано книгу С. Чарнецького «Нарис історії українського театру в Галичині» (укладач А. В. Грицан). Музичний аспект успішного навчання майбутніх акторів підсилений публікаціями праць професорів кафедри Х. П. Фіцалович «Арії, романси та пісні західноукраїнських композиторів XIX – початку XX ст.», (2005) і М. Я. Кривеня «Романси українських композиторів на вірші Івана Франка з репертуару народного артиста України Михайла Кривеня» (2006), «Ой у лузі червона калина» пісні січових стрільців з репертуару Михайла Кривеня» (2024). Комплексна тема науково-дослідної роботи кафедри: «Театральна культура Галичини».

У структурі освітнього процесу кафедри сценічного мистецтва і хореографії значне місце посідають неформальні види навчання: майстер-класи, творчі зустрічі, відкриті лекції. У межах таких заходів студенти мають можливість опанувати авторські методики сценічного мовлення, голосових та пластичних тренінгів, зокрема майстер-клас народного артиста України, голови Національної спілки театральних діячів України Богдана Струтинського, балетмейстери, заслуженої діячки мистецтв України Ольги Семьошкіної та ін. Особливий відгук серед студентів здобули майстер-класи Наталії Половинки («Позиція актора. Початок пісні. Початок мовлення»), які спрямовані на відкриття голосу як «живого потоку буття», що поєднує духовне, тілесне і креативне начала за моделлю психофізичного тренінгу, заснованою на школі Єжи Гротовського, практиками тілесного усвідомлення, притаманними сучасному перформативному театру.

Творчі зустрічі забезпечують студентам безпосередній контакт із провідними діячами культури й театру (Богдан Струтинський, Богдан Бенюк, Анатолій Хостікоєв, кіноактор, військовослужбовець бригади «Хартія» Олег Шульга та ін.) й сприяють формуванню відкритого академічного середовища. Значний інтерес викликають зустрічі з випускниками кафедри – акторами Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка – Іваном Бліндаром, Надією

²¹ Українське сценічне мистецтво: актуальність питань інтеграції в світовий культурно-мистецький простір XXI сторіччя. До 20-річчя кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника : збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської наукової онлайн-конференції 14–15 листопада 2022 року). Івано-Франківськ, 2023. 82 с.

Левченко, Олексієм Гнатковським та іншими, які діляться досвідом творчої реалізації й особливостями професії в сучасних сценічних умовах.

Активно налагоджена міжнародна співпраця, яка відбувається в різноманітних формах: участь студентів у воркшопах Кочової школи «Театру дю Солей» Аріан Мнушкін у Києві, у воркшопах «Візії кращого світу» (у Чехії та Польщі); відвідування тренінгів європейських митців, як-от Duszan Parizek (Чехія) на фестивалі «Золотий лев 2024» та режисера Бржетіслава Рихліка (Чехія) на «Весняній школі»; а також гастрольні поїздки та участь у міжнародних фестивалях, зокрема міжнародному Шекспірівському фестивалі в Кишиневі (2025) та фестивалі «Дні української культури в Болгарії» (2025). Студентка другого курсу А. Кульчицька взяла участь в роботі Літньої школи в рамках Українського Шекспірівського фестивалю в Івано-Франківську.

Студенти мають змогу відвідувати гостьові (театрознавиці Н. Єрмакова, С. Максименко,) та онлайн лекції (театрознавиця Ю. Щукіна, заслужений артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка О. Стефан, онлайн лекторій від Українського Шекспірівського центру) та багато інших.

Окремою уваги заслуговує студентська ініціатива, реалізована групою здобувачів третього курсу спеціальності «Актор драматичного театру і кіно» (Дарина Сак, Анна Копчук-Кашецька, Ілона Лапко, Романія Котула, Юлія Півторак). Об'єднавшись у творче об'єднання «В театр», студенти підготували та представили показ документальної вистави «Кінець чи початок» за мотивами п'єси Сергія Бондаренка «Синдром уцілілого» (режисерка – Дарина Сак). Показ, що відбувся у підвальному приміщенні простору інноваційних креацій «Палац» у камерному форматі й умовах, наближених до професійних, став прикладом самостійної роботи студентів у сфері сучасних театральних практик й спробою власного висловлення за допомогою актуальних сценічних форм.

Важливою компонентою освітнього процесу є навчальна й виробнича практики. Студенти мають унікальну можливість самостійно обирати бази виробничої практики. Географічний обсяг театрів, які щорічно стають базами практики постійно збільшується, охоплює кращі театри України й сягає поза межі (Чеська республіка).

2025-го на кафедрі відкрито освітню програму другого (магістерського рівня) «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» (спеціальність В6 Перформативні мистецтва, спеціалізація В6.01 Сценічне мистецтво, освітня кваліфікація: Магістр перформативних мистецтв за спеціалізацією (Сценічне мистецтво) і вперше здійснено набір студентів-магістрантів.

Сучасні освітні практики, багаторівневий набір дисциплін, орієнтація на партнерські проекти з українськими та закордонними колегами – результати інституційного й інтелектуального поступу кафедри.

Висновки. Становлення та розвиток кафедри сценічного мистецтва і хореографії Карпатського національного університету імені Василя Стефаника є результатом поєднання низки соціокультурних, історичних та інтелектуальних чинників, що зумовили необхідність формування власної регіональної акторської школи, зорієнтованої на національні традиції та актуальні тенденції сучасного театрального процесу. Внесок фундаторів кафедри – професора Анатолія Васильовича Грицана та народної артистки України Христини Павлівни Фіцалович – став ключовим у формуванні концептуальної моделі професійної театральної освіти Прикарпаття, що

інтегрує класичні педагогічні принципи з інноваційними методами творчого розвитку студента-актора. Еволюція кафедри засвідчує її здатність до активної взаємодії з культурним середовищем регіону та України, що проявляється у тісній співпраці з професійними театрами, реалізації творчих майстерень та проєктів, організації науково-мистецьких конференцій і конкурсів. Провідні напрями освітньої, наукової та творчої діяльності кафедри формують особливий педагогічний простір, заснований на гуманістичних цінностях, багаторівневому фаховому тренінгу та розвитку індивідуальної художньої позиції студента. Систематизовані досягнення творчих майстерень, знакових постановок і результатів випускників свідчать про високу ефективність освітньої моделі кафедри, яка не лише забезпечує вхід молодих акторів у професійний театральний та кінематографічний простір, а й сприяє збереженню й модернізації української театральної традиції в умовах динамічних соціокультурних трансформацій. Таким чином, кафедра виступає важливим осередком інноваційної театральної педагогіки, що формує фахівця ХХІ сторіччя здатного до творчого мислення, культурної комунікації, професійної адаптивності та активної участі у національному культурному процесі.

Література

1. Абрамович О., Чорна В. Теоретико-методологічні аспекти сучасної театральної педагогіки. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво*. 2023. Вип. 6 (2). С. 153–166. DOI: 10.31866/2616-759X.6.2.2023.288156.
2. Дутчак В. Христина Фіцалович: «У ролях моя біографія...». Івано-Франківськ : Третяк І., 2008. 175 с.
3. Інтерв'ю з Вікторією Юрців, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.
4. Інтерв'ю з Лідією Мулик-Коцовською, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.
5. Інтерв'ю з режисером Орестом Пастухом, 2025 рік. *Архів кафедри сценічного мистецтва і хореографії*.
6. Клековкін О. Ю. Історіографія театру: Напрями. Школи. Методи. Постаті : навчальний посібник. Київ : КНУТКиТ ім. І. К. Карпенка-Карого, 2017. 800 с.
7. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 2009. 208 с.
8. Кукуруза Н. Взаємозв'язок мовознавства і літературознавства з практиками сценічного мистецтва в культурі української діаспори ХХ сторіччя. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 86. Т. 2. С. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-12>
9. Культурно-мистецька панорама Івано-Франківська : до 350-річчя надання місту магдебурзького права : монографія / за ред. Г. Карась. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. 180 с.
10. Навчально-науковий інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2001–2021 рр.): довідково-презентаційне видання / під заг. ред. А. В. Грицана. Івано-Франківськ : Фоліант, 2021. 368 с.
11. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Ін-т проблем сучасного мистецтва АМУ ; редкол.: В. Сидоренко (голова) та ін. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
12. Нестеренко В. Тридцять сім сходиночок до Парнасу. Перша книга трилогії «Люди... Митці... Долі...» : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. 267 с.

13. *Поетичний театр*. Навчально-науковий інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (2001–2021 рр.). : довідково-презентаційне видання / під заг. ред. А. В. Грицана. Івано-Франківськ : Фоліант, 2021. С. 362–364.

14. Сценічне мистецтво: домінуючі проблеми : матеріали Всеукр. конф. (Київ, 2021). Київ, 2021. 320 с.

15. Театр як виховання еліт і простір для дискусії: розмова з Ганною Веселовською. *Український тиждень*. 2025. 20 лютого. URL: <https://tyzhden.ua/teatr-yak-vykhovannia-elit-i-prostir-dlia-diskusii-rozmova-z-hanno-y-veselovskoy/>.

16. Українське сценічне мистецтво: актуальність питань інтеграції в світовий культурно-мистецький простір ХХІ сторіччя. До 20-річчя кафедри сценічного мистецтва і хореографії Навчально-наукового Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника : збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської наукової онлайн-конференції 14–15 листопада 2022 року). Івано-Франківськ, 2023. 82 с. URL: <https://ksmh.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/04/zbirnyk-konferentsii-kafedry-2023.pdf>.

17. Федорків О. Марія Ігнатюк: Творча динаміка та акмеологічні константи діяльності. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Мистецтвознавство* : науковий збірник. Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 42. С. 144–151. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi42.571>

18. Федорків О. Христина Фіцалович – символ театральної традиції Прикарпаття. *Крізь терни літ (світлій пам'яті народної артистки України Христини Фіцалович): пам'ятка користувачу* / уклад. Р. Шостак ; відп. за вип. Л. Бабій. Івано-Франківськ, 2023. С. 3–5.

19. Юдова-Романова К. В. Технічні засоби оформлення сценічного простору : навч. посіб. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2017. 314 с.

20. Fischer-Lichte E. The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics. London; New York : Routledge, 2008. 240 p.

21. Shepherd-Barr K. Modernism and Theatrical Performance. *Modernist Cultures*. 2005. Vol. 1 (1). P. 59–68.

References

1. Abramovych O., Chorna V. Teoretyko-metodolohichni aspekty suchasnoi teatralnoi pedahohiky [Theoretical and methodological aspects of modern theater pedagogy]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seriya: Stsenichne mystetstvo*. 2023. Vyp. 6 (2). P. 153–166. DOI: 10.31866/2616-759X.6.2.2023.288156 [in Ukrainian].

2. Dutchak V. Khrystyna Fitsalovych: «U roliakh moia biohrafii...» [Khrystyna Fitsalovych: «My biography is in the roles...»]. Ivano-Frankivsk: Tretiak I., 2008. 175 s. [in Ukrainian].

3. Interviu z Viktoriieiu Yurtsiv, 2025 rik [Interview with Victoria Yurtsiv, 2025]. *Arkhiv kafedry stsenichnoho mystetstva i khoreohrafii* [in Ukrainian].

4. Interviu z Lidiieiu Mulyk-Kotsovskoiu, 2025 rik [Interview with Lydia Mulyk-Kotsovskaya, 2025]. *Arkhiv kafedry stsenichnoho mystetstva i khoreohrafii* [in Ukrainian].

5. Interviu z rezhyserom Orestom Pastukhom, 2025 rik [Interview with director Orest Pastukh, 2025]. *Arkhiv kafedry stsenichnoho mystetstva i khoreohrafii* [in Ukrainian].

6. Klekovkin O. Yu. Istoriiohrafiiu teatru: Napriamy. Shkoly. Metody. Postati : navchalnyi posibnyk. Kyiv : KNUTKiT im. I. K. Karpenka-Karoho, 2017. 800 p. [in Ukrainian]

7. Krasylnykova O. V. Istoriia ukrainskoho teatru XX storichchia : monohrafiia. Kyiv : Lybid, 2009. 208 s. [in Ukrainian].

8. Kukuza N. Vzaïmozv'язok movoznavstva i literaturoznavstva z praktykamy stsenichnoho mystetstva v kulturi ukrainskoi diaspory XX storichchia [The relationship between linguistics and literary studies with the practices of performing arts in the culture of the Ukrainian diaspora of the 20th century]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. Drohobych: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2025. Vyp. 86. Tom 2. S. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-12> [in Ukrainian].

9. Kulturno-mystetska panorama Ivano-Frankivska: do 350-richechia nadannia mistu mahdeburzkooho prava: monohrafiia [Cultural and artistic panorama of Ivano-Frankivsk: to the

350th anniversary of the city's granting of Magdeburg rights] / za red. H. Karas. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 2012. 180 s. [in Ukrainian].

10. Navchalno-naukovyi instytut mystetstv Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka (2001–2021 rr.) [Educational and Scientific Institute of Arts of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (2001–2021)]: dovidkovo-prezentatsiine vydannia / pid zah. red. A. V. Hrytsana. Ivano-Frankivsk: Foliant, 2021. 368 s. [in Ukrainian].

11. Narysy z istorii teatralnoho mystetstva Ukrainy XX stolittia / In-t problem suchasnoho mystetstva AMU ; redkol.: V. Sydorenko (holova) ta in. Kyiv : Intertekhnolohiia, 2006. 1054 s. [in Ukrainian].

12. Nesterenko V. Trydtsiat sim skhodynok do Parnasu. Persha knyha trylohii «Liudy... Myttsi... Doli...» [Thirty-seven Steps to Parnassus. The first book of the trilogy «People... Artists... Fates...»]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Ivano-Frankivsk: Prykarpat. nats. un-t im. V. Stefanyka, 2012. 267 s. [in Ukrainian].

13. *Poetychnyi teatr* [Poetic theater]. Navchalno-naukovyi instytut mystetstv Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka (2001–2021 rr.): dovidkovo-prezentatsiine vydannia / pid zah. red. A. V. Hrytsana. Ivano-Frankivsk: Foliant, 2021. S. 362–364 [in Ukrainian].

14. Stsenichne mystetstvo: dominuiuchi problemy [Performing Arts: Dominant Issues]: materialy Vseukr. konf. (Kyiv, 2021). Kyiv, 2021. 320 s. [in Ukrainian].

15. Teatr yak vykhovannia elit i prostir dlia diskusii: rozmova z Hannoiu Veselovskoiu. *Ukrainskyi tyzhden*. 2025. 20 liutoho. URL: <https://tyzhden.ua/teatr-yak-vykhovannia-elit-i-prostir-dlia-diskusii-rozmova-z-hannoy-veselovskoy/> [in Ukrainian].

16. Ukrainske stsenichne mystetstvo: aktualnist pytan integratsii v svitovyi kulturnomystetskyi prostir XXI storichchia [Ukrainian performing arts: the relevance of integration issues in the world cultural and artistic space of the 21st century]: zbirnyk naukovykh prats (za materialamy Vseukrainskoi naukovoï onlain-konferentsii 14–15 lystopada 2022 roku). Do 20-richchia kafedry stsenichnoho mystetstva i khoreohrafii Navchalno-naukovoho Instytutu mystetstv Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka. Ivano-Frankivsk, 2023. 82 s. URL: <https://ksmh.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/04/zbirnyk-konferentsii-kafedry-2023.pdf> [in Ukrainian].

17. Fedorkiv O. Mariia Ihnatiuk: Tvorchia dynamika ta akmeolohichni konstanty diialnosti [Maria Ignatyuk: Creative dynamics and acmeological constants of activity]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Mystetstvoznavstvo*: naukovyi zbirnyk. Rivne: RDHU, 2022. Vyp. 42. S. 144–151 URL: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi42.571> [in Ukrainian].

18. Fedorkiv O. Khrystyna Fitsalovych – symbol teatralnoi tradytsii Prykarpattia [Khrystyna Fitsalovych is a symbol of the theatrical tradition of the Carpathian region]. *Kriz terny lit (svitlii pamiaty narodnoi artystky Ukrainy Khrystyny Fitsalovych)*: pamiatka korystuvachu / uklad. R. Shostak; vidp. za vyp. L. Babii. Ivano-Frankivsk, 2023. S. 3–5 [in Ukrainian].

19. Yudova-Romanova K. V. Tekhnichni zasoby oformlennia stsenichnoho prostoru : navch. posib. Kyiv : Vyd. tsentr KNUKiM, 2017. 314 s. [in Ukrainian].

20. Fischer-Lichte E. The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics. London; New York : Routledge, 2008. 240 p. [in English].

21. Shepherd-Barr K. Modernism and Theatrical Performance. *Modernist Cultures*. 2005. Vol. 1 (1). P. 59–68 [in English].

Світлини до розділу Оксани Федорків і Надії Кукурузи

**ГЕНЕЗА ТА СУЧАСНИЙ СТАН ТЕАТРАЛЬНОЇ ОСВІТИ
В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ІНСТИТУТІ МИСТЕЦТВ**



Засновник кафедри театрального мистецтва, заслужений діяч мистецтв України, заслужений працівник культури України, кандидат історичних наук, професор Анатолій Васильович Грицан (1950–2022).

З архіву кафедри.



Народний артист України, режисер, професор Володимир Нестеренко (1937–2014). *З архіву кафедри.*



Перша завідувачка кафедри, народна артистка України, професорка Христина Фіцалович (1938–2020).

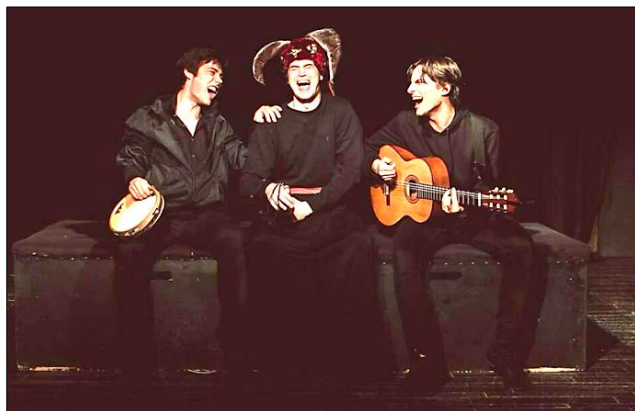
З архіву родини Фіцалович.



Професори В. Нестеренко і Х. Фіцалович на іспиті з дисципліни «Режисура естради і масових свят». *З архіву кафедри.*



Спільне фото після презентації книги «Український театр у Львові в період німецької окупації» театрознавиці С. Максименко, 2019 рік. Актова зала інституту. *З архіву кафедри.*



Студенти групи СМ-31 у виставі «Побачення з Вільямом».
Худ. керівник курсу – нар. артист України, проф. Р. Держипільський, викладач акторської майстерності – засл. арт. України, доц. Н. Левченко, 2024 рік. *З архіву Івано-Франківського драмтеатру.*



Студенти ІІІ курсу учасники *Міжнародного Шекспірівського фестивалю* в Кишиневі (Молдова).
Худ. кер. курсу – нар. арт. України Р. Держипільський, жовтень 2025 року. *З архіву курсу.*



Худ. керівник курсу, проф. А. Грицан, доц. Т. Осадчук зі студентами після іспиту
з дисципліни «Сценічна мова», 2013 рік. *З архіву кафедри.*



Худ. керівник курсу О. Пастух зі студентами після здачі дипломної вистави
студентки Світлани Ілюк «Справжня принцеса», 2016 рік. *З архіву кафедри.*



Фото з вистави «Мина Мазайло» М. Куліша. Курс проф. А. В. Грицана.
В центрі – майбутній викладач кафедри Ігор Прокоп'як, 2013 рік. *З архіву кафедри.*



Музично-поетична композиція «Кохання в об'єктиві»
(дисц. «Сценічна мова», викл. – доц. В. Прокоп'як, 2023 рік).
Худ. керівник курсу – ст. викладач Т. Василюк. *З архіву кафедри.*



Худ. керівник курсу, ст. викл. В. Юрців зі студентами (рік вступу – 2011).
З архіву кафедри.



Спільне фото з V Всеукраїнського конкурсу молодих акторів ім. Оксани Затварської, 2019 рік.
З архіву кафедри.



Худ. керівник курсу Т. Бенюк зі студентами (рік вступу – 2015). *З архіву кафедри.*



Худ. керівник курсу, проф. А. В. Грицан, викл. дисциплін з пластики Л. Турчиняк в колі студентів.
З архіву кафедри.



Худ. керівник курсу, ст. викладач О. Добряк зі студентами після здачі вистави «Фру-Фру»
П. Спампінато, 2017 рік. *З архіву кафедри.*



Засл. арт. України Ганна Бабинська – викладачка дисциплін з історії світового й українського театру.
З архіву кафедри.



Доц. В. Прокоп'як зі студентами після здачі літературно-музичної композиції «Четвертий сезон»,
2025 рік. Худ. кер. курсу – ст. викладач Т. Василюк. *З архіву кафедри.*



Студенти – учасники традиційного капусника до Міжнародного дня театру, 2013 рік. *З архіву кафедри.*



Станіслав Білий – викладач дисципліни «Акторська майстерність і основи режисури».
З архіву кафедри.



Засл. діяч мистецтв України, доц. В. Грицак зі студентами курсу, 2008 рік.
Вистава «Жила собі сиріжка». *З архіву кафедри.*



Студенти II курсу на сцені драмтеатру (вистава «Усі миші люблять сир»), 2014 рік.
Худ. керівник курсу – нар. артист України, проф. Р. Держипільський.



Нар. артист України, проф. М. Я. Кривень, доц. О. П. Федорків, пров. концертмейстер Д. О. Білієнко
зі студентами після здачі іспиту зі сценічного співу, 2022 рік. *З архіву кафедри.*



Засл. працівник культури України, доц. Н. Грицан зі студентами, 2014 рік. *З архіву кафедри.*



Іспит з акторської майстерності. Вистава «Солом'яний капелюшок» Е. Лабіша.
Худ. керівник курсу – ст. викладач Т. Василюк, 2023 рік.
З архіву кафедри.



Доц. Н. Грицан зі студентами – учасниками поетичної вистави
«Доля: любити. Терпіти, страждати...», 2009 рік.
З архіву кафедри.



Спільна світлина журі і учасників з VII Всеукраїнського конкурсу молодих акторів ім. Оксани Затварської, 2023 рік. *З архіву кафедри.*



Доцент Марія Миколаївна Ігнатюк
(викладачка дисципліни «Сценічна мова»)



Студенти й викладачі кафедри – учасники фестивалю «Карпатський простір», 2019 рік.
З архіву кафедри



Викладацький склад кафедри сценічного мистецтва і хореографії–2025.
(сидять, зліва направо: зав. кафедри, доц. Н. Кукуруза, ст. викл. Т. Василюк, асист. А. Садох- Дівончук, проф. М. Кривень; стоять (перший ряд) пров. концертмейстер Д. Білієнко, викл. О. Кожушок, доц. С. Януш, доц. О. Карпаш, доц. В. Прокоп'як, нижче в першому ряду – доц. О. Федорків, доц. Н. Марусик; другий ряд – доц. П. Кільницький, доц. Н. Грицан, проф. Р. Держипільський, асист. О. Панас, доц. О. Пасічняк. Ст. викл. О. Добряк. *Фото Людмили Поклад. З архіву кафедри.*



Іспит зі сценічної мови студентів І курсу. Літературна композиція «Майстер корабля» Ю. Яновського.
Викл. – О. Деркач. Худ. керівник курсу – засл. артистка України, доц. Олеся Пасічняк.
Фото Людмили Поклад. З архіву кафедри.



Студенти групи СМ–41 у виставі «Осінній сезон».
Автор п'єси – худ. керівник курсу, ст. викладач О. Добряк. *Фото Андрія Олійника.*



Поетичний театр доц. Надії Грицан: «Ретроспектива: шлях довжиною у 20 років»
(уривки з вистав), 2023 рік. *З архіву кафедри.*



Поетичний театр доц. Надії Грицан: «Ретроспектива: шлях довжиною у 20 років»
(уривки з вистав), 2023 рік. *З архіву кафедри.*



Група СМ-11 після здачі іспиту зі сценічної мови (літературно-публіцистична композиція
«Не можемо мовчати...»), 2023 рік. Викладачі – доц. Н. Кукуруза, О. Кожушок.